

Høringsinnspill – Konesjonssøknad etter vannressursloven § 8

Uttak og regulering av Opoftevannet – Baring Farsund AS (Saksnummer 202402420)

1. Innledning

Det vises til søknad fremmet av Baring Farsund AS om konsesjon etter vannressursloven § 8 for uttak av inntil 0,2 m³/s samt regulering av Opoftevannet med inntil 1,2 meter, med formål å benytte vannet til landbasert fiskeoppdrett i Farsund kommune.

I henhold til vannressursloven § 8 og NVEs retningslinjer skal konsesjonsvurderingen baseres på om tiltaket kan medføre vesentlige skader eller ulemper for allmenne interesser. Vurderingen skal være konkret, faglig begrunnet og helhetlig. Etter vårt syn innehar søknaden bekymringsverdige mangler, særlig knyttet til kunnskapsgrunnlag, vurdering av føre-var-prinsippet, samlet belastning og mulige presedensvirkninger. Dette tilsier at tiltaket ikke er tilstrekkelig utredet eller vurdert i tråd med gjeldende praksis og nasjonale føringer.

Dette høringsinnspillet omhandler Strupåna, Sævelandsvannet, Åptafossen som får en stor del av sitt innsig fra Opoftevannet, samt området Sæveland. Særlig Strupåna er omtalt i søknaden, men ikke konsekvensen uttak og regulering får for disse vannveiene og området rundt.

2. Konsekvensen for vannstand og drikkevann

Området Sæveland ved Sævelandsvannet er bebodd av både fastboende og hytteeiere. Området er ikke tilknyttet kommunalt vannledningsnett, og beboerne er derfor avhengige av private brønner for sin

vannforsyning. Tilstrekkelig tilsig av vann fra nærområdene er avgjørende for å opprettholde grunnvannsressurs og vannstand i disse brønnene.

Sævelandsvannet får tilførsel fra tre kilder: Gjervollstadvannet, Bjørtjørna og Opoftevannet. De to førstnevnte er relativt små vann, og i perioder med tørre somre er tilsiget herfra svært begrenset eller helt fraværende. Samtidig reduseres også avrenningen fra omkringliggende terreng i slike perioder. Opoftevannet utgjør derfor en sentral kilde til vannføring og er av stor betydning for å sikre tilstrekkelig grunnvann og vannforsyning til beboernes brønner.

Det er betydelig bekymring for at en regulering av Opoftevannet vil kunne redusere tilsiget ytterligere, og dermed øke risikoen for at brønner går tomme i tørre perioder. Erfaringer tilsier at Sør-Norge i økende grad opplever lengre og tørrere somre, noe som forsterker denne sårbarheten.

I søknaden står det følgende (s. 46)

3.19 EVENTUELLE ALTERNATIVE UTBYGGINGSLØSNINGER

*Det ble, før akvakulturkonsesjon ble sendt inn, undersøkt hvor vidt ferskvannsbehovet kunne dekkes av kommunalt drikkevann. Av Farsund kommune fikk vi opplyst at det kunne tas ut 20 l/s til Baring sitt behov. På bakgrunn av dette ble det tatt vannprøver av drikkevannet og prøvene ble analysert av NIVA. Det viste seg at drikkevannet inneholdt høye verdier av aluminium og var således ikke egnet til fiskeoppdrett. De høye verdiene skyldes bruk av aluminiumsulfat som fellingskjemikalie for å fjerne humus i drikkevannet. **Det viste seg også at kommunen ikke kunne garantere 20 l/s i tørkeperioder, da de i slike tilfeller måtte prioritere andre forbrukere i kommunen.** Av disse grunnene ble ferskvannsbehovet i anlegget i søknaden basert på avsalting.*

Merk setning med gul markering hvor det står at kommunen ikke kan garantere nok vann i tørkeperioder fordi andre forbrukere må prioriteres. Søknaden inneholder ikke en konsekvensutredning knyttet til påvirkning på lokal drikkevannsforsyning for beboerne på Sæveland. Dette fremstår som en vesentlig mangel i søknaden. I følge [Lov om vassdrag og grunnvann \(vannressursloven\) - Kapittel 2. Alminnelige regler om vassdrag - Lovdata § 10 \(vannuttak og minstevannføring\)](#) skal man ved uttak og oppdemming vurdere konsekvens for vannkvalitet og grunnvannsressurs.

Siste setning i utdraget ovenfor sier at avsalting har vært det Baring baserer seg på, spørsmålet er hvorfor de nå går vekk fra dette alternativet. Det står det ingenting om.

Viser ellers til at for Opoftevannet er det en 5%percentil for vannføringen i Opoftevannet og i Strupåna sannsynligvis er rundt **300 l/s**. Dette er svært langt unna den foreslåtte minstevannføringen fra Baring sin søknad på **72 l/s**. Det er ikke tydelig i søknaden hvor tallet 72 l/s kommer fra.

[Forskrift om vannforsyning og drikkevann \(drikkevannsforskriften\) - Lovdata](#)

[Lov om folkehelsearbeid \(folkehelseloven\) - Kapittel 4. Fylkeskommunens ansvar - Lovdata](#)

[MET-info-16-2025.pdf](#)

3. Naturmangfold

Når det gjelder naturmangfoldet i området, fremstår det som kritikkverdig at søknaden i hovedsak bygger på eksisterende databaser (Vann-Nett, Naturbase og Artsdatabanken), samt faglige utredninger som samlet sett gir kun et overfladisk og utilstrekkelig bilde av det faktiske naturmangfoldet.

Det er i området gjort observasjoner av flere arter som enten er rødlistede eller fredede. Blant annet er ål registrert i Sævelandsvannet, og fiskeørn er observert under næringssøk. Videre er det gjort funn av spor etter gaupe, inkludert kadaver som indikerer aktivitet i området. I tillegg er arter som tidligere har vært rødlistet – herunder havørn, kongeørn og bever – observert ved flere anledninger. Området vurderes også som et viktig habitat for flaggermus; samtlige flaggermusarter i Norge er fredet, og flere av disse er rødlistet. Videre er det en god bestand av padder, frosk, samt at firfisle er observert. Dette er viktige nøkkelarter i næringskjeden til en rekke arter i området (blant annet hegre, kråkefugler, grevling).

Sævelandsvannet fungerer dessuten som hekkeområde for flere par grågås årlig. Det er dokumentert at både havørn og kongeørn regelmessig benytter området som jaktterreng, blant annet ved predasjon på disse fuglene.

Nedstrøms, i Åptafossen, finnes det viktige gyte- og oppvekstområder for anadrom laksefisk. Området har lav kotehøyde, noe som gjør det særlig sårbart for saltvannsinntrengning dersom den naturlige ferskvannstilførselen reduseres. De aktuelle økosystemene er utviklet og tilpasset et stabilt hydrologisk regime gjennom lang tid, og endringer i vannføring vil kunne medføre betydelige negative konsekvenser. Det vises i denne sammenheng også til at Åptafjordbassenget de siste 40 årene har mistet en betydelig andel av sine gytebiotoper som følge av utbyggingstiltak, herunder hytteutbygging og veginfrastruktur.

Området har de senere år vist en økning i observert artsmangfold og fremstår som særlig verdifullt i naturmangfoldsammenheng. Samtidig er området utsatt for et økende arealpress fra flere hold, blant annet gjennom videre hytteutbygging i sør og planlagt trase for E39 i nord (spesielt Opoftevannet). Konsekvensene av et endret hydrologisk regime, særlig i tørre perioder, er etter vårt syn ikke tilstrekkelig utredet i søknaden. Dette representerer en ytterligere belastning på et allerede presset naturmiljø.

Etter NVEs veiledere skal kunnskapsgrunnlaget være tilpasset både tiltakets karakter og områdets verdi, og eventuell usikkerhet skal tillegges vekt – særlig i områder som i dag fremstår som lite påvirket av tekniske inngrep. Når et tiltak innebærer et første vesentlig inngrep i et sammenhengende vassdrag, følger det av fast forvaltningspraksis at det stilles skjerpede krav til stedsspesifikk dokumentasjon. Slike krav er ikke oppfylt i foreliggende søknad.

Henviser til følgende paragrafer i [Lov om forvaltning av naturens mangfold \(naturmangfoldloven\) - Lovdata](#):

§ 9 (føre- var- prinsippet): Som også fremhevet i statlige rapporter om nedbygging av natur, er det nettopp summen av enkeltstående inngrep vurdert som «små» som utgjør den største trusselen mot naturmangfoldet over tid. I slike tilfeller tilsier føre-var-prinsippet at tvil skal komme naturen til gode, særlig der inngrepene er permanente og irreversible.

§§ 4 og 10 Samlet belastning, presedens og fragmentering:

Vurderingen av samlet belastning etter naturmangfoldloven § 10 er et sentralt punkt i denne saken. NVEs veiledning presiserer at konsesjonsmyndigheten ikke bare skal vurdere tiltakets isolerte virkninger, men også hvordan tiltaket inngår i et større bilde av eksisterende inngrep, områdets karakter og presedensvirkninger.

Strupåna, Sævelandsvannet og Åptafossen sammen med Opoftevannet er i dag et uregulert vassdrag, preget av lite inngrep og uberørt natur. Oppdemming av Opoftevannet, regulering av vannstand, anleggsvei og øvrig infrastruktur vil innebære det første permanente tekniske inngrepet i dette systemet. I NVEs konsesjonspraksis tillegges slike førstegangsinngrep særskilt vekt, fordi de representerer et kvalitativt skifte i vassdragets tilstand – fra sammenhengende og urørt til teknisk påvirket irreversibelt.

Søknadens vurdering av samlet belastning synes i stor grad å begrense seg til at tiltaket berører «en liten del av vassdraget». Men det dreier seg om to vann og et vassdrag som går helt ut i Åptafjorden. Bli inngrepet gjennomført vil det skade økologisk kontinuitet og sårbare natursystemer og normalisere inngrep i urørte områder.

Dette samsvarer med de føringene som trekkes opp i **Meld. St. 35 (2023–2024) – Bærekraftig bruk og bevaring av natur**, hvor regjeringen og Stortingets energi- og miljøkomité fremhever at bit-for-bit-nedbygging er en hovedutfordring i norsk naturforvaltning, og at inngrep i lite påvirket natur krever særlig tilbakeholdenhet. Den samme problemstillingen er løftet frem i nyere statlige rapporter og i Riksrevisjonens varslede gjennomgang av myndighetenes håndtering av naturverdier ved arealbruksendringer.

Når et slikt område først er teknisk regulert, vil terskelen for senere inngrep – både i dette vassdraget og i tilsvarende systemer – reduseres vesentlig.

4. Forbedring av vannkvalitet i Sævelandsvannet som fastsatt miljømål

Strupåna, Sævelandsvannet og Åptafossen inngår i vannforekomsten Strupåna (ID 024-475-R). Dette vannsystemet har dårlig økologisk tilstand og det er fastsatt miljømål om forbedring til tilstand «god». Uttak og regulering av Opoftevannet innebærer en betydelig risiko for at miljømålet ikke nås.

Søknaden konkluderer med at vannforskriften § 12 ikke kommer til anvendelse, uten at det redegjøres tydelig for:

- hvordan risiko for forringelse er vurdert,
- hvordan tiltaket påvirker muligheten for å nå miljømålene, eller
- hvordan gjenværende usikkerhet er håndtert.

Dette er etter vårt syn ikke tilstrekkelig, verken i lys av vannforskriftens krav eller forvaltningslovens krav til begrunnelse.

5. Friluftsliv og allmenne interesser

Områdene rundt Sævelandsvannet og Strupåna er dokumentert som viktige friluftsområder, og benyttes i stor grad til rekreasjon, ferdsel og naturopplevelser. Sævelandsvannet er blant annet

klassifisert som både badevann og fiskevann, og har dermed en sentral funksjon for allmenn bruk. Planlagte inngrep innebærer en risiko for forringelse av området som kilde til friluftaktiviteter og rekreasjon.

NVEs veileder om allmenne interesser understreker at hensyn som landskap, grad av urørthet og muligheter for naturopplevelse utgjør selvstendige og relevante vurderingsmomenter i konsesjonsbehandlingen. Når tiltaket i tillegg inngår i en utvikling preget av gradvis nedbygging av naturarealer, en problemstilling som er anerkjent på nasjonalt nivå, tilsier dette at allmenne interesser må tillegges betydelig vekt i den samlede vurderingen.

[024-475-R · Faktaark · Vann-Nett](#)

6. Avslutningsvis

Samlet sett bygger konsesjonssøknaden etter vårt syn på:

- et mangelfullt vurdert kunnskapsgrunnlag,
- en for svak anvendelse av føre-var-prinsippet,
- en utilstrekkelig vurdering av samlet belastning og presedens, og
- en begrenset vektlegging av allmenne interesser og nasjonale føringer for naturforvaltning.
- Det stilles spørsmål ved at det tidligere er vurdert at Farsund kommune ikke kunne levere nok ferskvann og en forutsetning for produksjon skulle være opprettelse av system for avsalting av saltvann. Det er uklart hvorfor dette nå endres på når et fullgodt alternativt som avsalting allerede eksisterer.

I tråd med NVEs veiledere, etablert praksis og nasjonale mål for å begrense videre tap av naturmangfold, bør søknaden derfor ikke innvilges. Som et minimum må det kreves supplerende, stedsspesifikke utredninger. Når det gjelder dokumentasjon av naturmangfold bør dette gjøres i samarbeid med de som er kjent med og beveger seg mye i området. Foreslår opplæring i bruk av Artsdatabanken for de som er kjent i området, for å sikre at man får dokumentert området skikkelig over tid.

Mvh

Anita Grostøl, på vegne av hytteeiere og fastboende på Sæveland.